

O primă audiere românească în Austria

Am ajuns la Innsbruck la început de noiembrie.

Fusesem invitată să susțin un workshop despre muzica mea, despre noile concepte sonore din muzica românească contemporană în fața studenților clasei de compoziție ai Conservatorului de muzică din Innsbruck. Urma de asemenea să iau parte, împreună cu clarinetistul Cristian Miclea, la cele două concerte ale Orchestrei Academiei St. Blasius condusă de Karlheinz Siessl. În program, alături de două binecunoscute și iubite pagini simfonice, "Concierto de Aranjuez" de Joaquín Rodrigo (solist: Florian Palier, un foarte bun chitarist) și *Amorul vrăjitor* de Manuel de Falla - *Concertul pentru clarinet și orchestră de coarde* de subsemnata, concert pe care Karlheinz Siessl îl dirijase cu un an în urmă la Arad și la Timișoara, în Festivalul internațional "Intrada" cu Orchestra Filarmonică din Arad.

Îi plăcuse din capul locului, după cum îi plăcuse și interpretarea efervescentă a lui Cristian Miclea, așa că iată-ne pe amândoi în celebrul oraș în care aveam să descoperim un centru muzical vibrant și în care aveam să ne facem neașteptat de mulți prieteni.

Colaborarea mea cu Cristian Miclea era excelentă și avea deja vechime, știam că mă pot baza pe un interpret de cea mai bună calitate, stăpân pe o tehnică de înaltă virtuozitate și cu un sunet minunat; nu mai departe de luna mai Cristian culesese numai laude ca solist al aceluiași Concert pentru clarinet acompaniat de Orchestra de cameră Radio dirijată de Tiberiu Oprea.

Cunoșteam, ca orice muzician, tradiția culturală a Austriei, colaborasem deja cu dirijorul Karlheinz Siessl și avusesem prilejul să remarc profesionalismul impecabil, intuiția și deosebita sa sensibilitate artistică, disponibilitatea umană; nu cunoșteam însă orchestra din Innsbruck și mă întrebam care va fi reacția față de o partitură contemporană, față de un compozitor român despre care nu știau mai nimic.

Mă întrebam, de asemenea, care va fi atitudinea publicului, dacă acea mult clamată universalitate a limbajului sonor avea să funcționeze. Ei bine, da, avea să funcționeze, avea să funcționeze la cele mai înalte cote, conectând instantaneu publicul cu orchestra prin acea unică bucurie a înțelegerii artistice pe care numai muzica o poate realiza. Reacția publicului din sala "Vier und einzig" a fost entuziastă, cele două concerte în care Karlheinz Siessl și Cristian Miclea au prezentat premiera austriacă a unei lucrări românești au fost, așa cum

avea să-mi confirme și doamna Irina Cornișteanu - director al Institutului Român de Cultură din Viena și prezentă (alături de doamna Alexandra Panican, conducător de proiect) în ambele seri - un succes incontestabil, succes care nu ar fi fost posibil fără susținerea consecventă a ICR. Sala a fost arhiplină, publicul deosebit de atent, încântat de sonoritățile lumii lui de Rodrigo și de Falla, sensibil la paginile unei muzici românești în primă audiere.

Cu totul deosebită a fost deschiderea orchestrei față de o nouă partitură, capacitatea rapidă de a se conecta la un alt punct de vedere, de a se implica și mai ales de a se bucura de muzică. Este cu siguranță meritul excelentului muzician și dirijor Karlheinz Siessl - fondatorul și conducătorul Orchestrei Academiei St. Blasius, care a știut să construiască un ansamblu minunat de oameni pentru care pasiunea de a face muzică nu este o vorbă goală ci devine un mod permanent de a trăi, de a comunica.

Ea, această bucurie a trăirii întru muzică a fost darul pe care mi l-a oferit Orchestra Academiei St. Blasius, dovada că arta nu e inutilă, că oamenii continuă să fie însetați de sunetele care vibrează și care-i fac să vibreze, că publicul are nevoie în continuare de muzică și de muzicieni, de Manuel de Falla ca și de muzica modernă.

Pentru mine, ca și pentru Cristian Miclea, repetițiile și concertele dirijate de Karlheinz Siessl au însemnat o gură de aer proaspăt. Am întâlnit o orchestră pentru care repetițiile pregătitoare unui concert nu însemnau îndeplinirea unei obligații de serviciu, ci prilejul de a modela sunetele, de a exista ca artiști, de a fi fericiți și de a-i face și pe ceilalți fericiți.

Ne-am simțit minunat și nici nu ar fi putut fi altfel.

La Conservatorul din Innsbruck, întâlnirea cu studenții profesorului Franz Baur a fost un bun prilej de a vorbi viitorilor compozitori despre muzica românească de azi, despre moștenirea enesciană, despre noi atitudini estetice ale diferitelor generații, de la Corneliu Dan Georgescu, Octavian Nemescu la Irinel Anghel, la care s-au adăugat prezentarea propriilor puncte de vedere, fragmente din diferite lucrări. Un workshop de aproape trei ore în care s-au pus întrebări și s-au dat răspunsuri, în care s-au deschis ferestrele unei mai bune cunoașteri și comunicări, în care am încercat să aduc un plus de informație despre ceea ce se întâmplă în viața muzicală românească, despre variatele opțiuni estetice ale noii generații.

Cele câteva zile de toamnă au trecut prea repede. Pe drumul spre aeroportul din München se așternuse deja zăpada.

Maia CIOBANU

Despărțiri

Elena Zottoviceanu

În ultimul deceniu, muzicologia și critica muzicală românească au pierdut câteva mari personalități, Ada Brumar, Clemansa și Gheorghe Firca, Viorel Cosma, Anca Florea... Miercuri, 27 decembrie, s-a stins din viață, la 84 de ani, și Elena Zottoviceanu după o suferință de câteva luni pe un pat de spital, deplânsă de numeroși prieteni și foști colaboratori. Existența ei a fost legată indestructibil de viața muzicală căreia i s-a dedicat întru totul, cunoscând-o în profunzime, reflectând-o și comentând-o în mii de studii, articole, cronici, conferințe, comunicări, emisiuni de radio și televiziune.

Studiile temeinice făcute la instituțiile muzicale din Timișoara și București, având profesori de marcă precum Liviu Rusu, Florica Musicescu, Cella Delavrancea, Zeno Vancea, Theodor Rogalsky, Sabin Drăgoi, au rodit apoi în activitatea foarte intensă dusă de Elena Zottoviceanu ca cercetător la Institutul de Istoria Artei al Academiei Române, Director al Direcției Muzicale din Societatea Română de Radiodifuziune, ca membră a Uniunii Criticilor Muzicali, a Federației Internaționale a Jurnaliștilor și a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Îi datorăm nenumărate studii de referință asupra personalității lui George Enescu - a contribuit substanțial la redactarea primelor monografii dedicate maestrului român la Editura Muzicală și cea a Academiei Române - dar și importante studii și articole asupra trecutului muzicii noastre, cu tradițiile și figurile cele mai de seamă.

Cronicar de cea mai aleasă competență, cu un stil literar elegant, elevat, a consemnat evenimentele marcante ale vieții muzicale românești și internaționale în publicații de prestigiu, lăsând astfel documente de preț privitoare la lumea artistică ce i-a fost contemporană.

Elena Zottoviceanu a făcut parte dintre muzicienii noștri cei mai distinși, de mare cultură, de atitudine demnă și responsabilă, de talent și adevărată dragoste pentru artă. Această dragoste nu s-a diminuat nici în clipele de suferință fizică pe care le-a înfruntat curajos și cu mare discreție.

Îi vom simți lipsa și nu o vom uita. Dumnezeu s-o odihnească!

Olga GRIGORESCU

Elena Zottoviceanu

Ne-am despărțit, în lumea sunetelor, de muzicologul, criticul muzical Elena Zottoviceanu, prin definiție un cercetător care descoperă, adună și păstrează valori ale artei din lumea muzicii noastre. Îmi pare cea mai apropiată imagine capabilă a caracteriza eficient drumul existențial al doamnei Elena Zottoviceanu, nume binecunoscut în spațiul culturii românești din ultimele decenii. De-a lungul a mai bine de o jumătate de veac, prezența sa în sala de concerte, pagina scrisă sau discursul despre muzică, acțiunile de propagator al evenimentelor artistice s-au adunat în sipetul propriului tezaur personal de gânduri, meditații sau creații. Tonul doct, limbajul elegant, documentarea de o acribie profesională remarcabilă conferă scrierilor, realizărilor sale - studii și comunicări, volume, cronici, emisiuni de radio sau de televiziune - valoarea mult dorită de autor a contribuției efective la cultura noastră

muzicală națională. Elena Zottoviceanu redemonstrează acum, la acest moment de tristă despărțire, autoritatea de necontestat a semnăturii sale, atestând o prezență profesională și muzicologică de excepție.

Urmărim câteva detalii din „jurnalul de bord” al călătoriilor sale profesionale, de-a lungul vieții:

Cercetător științific, șef secție de Istoria muzicii în cadrul Institutului de Istoria Artei al Academiei române (1956-1990), Director, Consilier al Direcției muzicale din Societatea română de Radiodifuziune (1994-2010), Membru al Biroului Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor (din 1965), Vicepreședinte al Uniunii Criticilor muzicali „Mihail Jora” din România (din 1990), colaborator al mai multor enciclopedii din țară și străinătate (*Beitrage zur Musikwissenschaft* / Germania; *Repertoire internationale de Literature Musicale New York*; *Dictionarul Rizzoli-Ricordi* - Italia.). Putem adăuga studii, articole, cronici, publicistică, volume de muzicologie, coautor al *Monografiei George Enescu* - Academia Română, Comunicări științifice în țară și străinătate (Praga, Moscova, Negotin, Bydgoszcz, Stockholm, Copenhaga, Strassbourg, Innsbruck, Belgrad), turnee artistice, participant la Seminarul de Studii americane de la Salzburg (1979,1992). Numeroase distincții pot fi menționate - Premiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunii Criticilor muzicali „M.Jora”, premiul „C. Porumbescu” al Academiei Române, Prix „Bernier” al Academiei Franceze de arte frumoase - Institut de France.

„Într-o perioadă (anii 70) în care abia începuse să se contureze o hartă plauzibilă a evoluției creației și vieții muzicale românești - mărturisea cândva Elena Zottoviceanu - m-au preocupat ca privire istorică, subiecte, asupra teatrului liric, în București în principal, cu repertoriu, personalități, principii

estetice, evoluția publicului etc., începuturile istoriografiei originale în perioada interbelică. Un capitol aparte cred că îl pot considera cercetarea fenomenelor muzicale legate de ceremonialul domnesc, de la sacru la profan, de viața cotidiană a secolelor XVI-XVIII, așa cum reies din scrierile epocii (literatura cronicarilor, călătorilor străini etc.) într-o viziune ce ține seamă de orientările teoretice ale muzicologiei contemporane actuale. Bineînțeles, adaugă Elena Zottoviceanu, un loc preponderent l-au avut întotdeauna cercetările legate de personalitatea lui George Enescu, căruia i-am dedicat studii privitoare la creație, biografie, estetică etc... „Condeier, critic muzical de vocație, dincolo de cercetare, de nevoia de a avea un contact permanent cu muzica vie, scrierea curentă despre muzică mi-a adus mari satisfacții.”

Iată, așa poate să se contureze în întregime succintul portret al acestei distinse muziciene, Elena Zottoviceanu, nobil trezorer al valorilor culturii noastre muzicale, tănuite în cuprinsul bogat a veacului XX.

Grigore CONSTANTINESCU

Vasile Donose - OMAGIU

Din perspectivă existențială, plaiurile vasluienilor Moldovei reprezintă, de-a lungul vieții, o trăire generoasă, clădită pe credință culturală și filozofică de către personalitatea muzicianului octogenar Vasile Donose, a cărui trecere în neființă a fost marcată de pragul dintre ultima zi a anului 2017 și întristătoarea despărțire de noi, la miezul zilei de 1 ianuarie 2018. Primul dintre Ierarhii Ortodoxiei, Sfântul Vasile cel Mare, a fost și pentru Vasile Donose simbolul atragerii către viață precum și modul de a-i apropia pe cei din jurul său, pornind pe calea ce îl aducea din satul Valea Lungă, comuna Vinderei. A avut de ales, în calea învățăturii, drumurile studiilor pegătite de profesorii „Școlii Normale Costache Negri” din Galați, înainte de a poposi mai apoi la Conservatorul de Muzică (1950-1955) și la Facultatea de filozofie a Academiei Ștefan Gheorghiu (1962-1965) din București, obținând tot aici Doctoratul.

Are, în acești ani, avantajul de a beneficia de pregătirea profesională universitară a unor maestri de înalt nivel, precum George Breazul, Ion și Gheorghe Dumitrescu, Tudor Ciortea, Constantin Bugeanu, Nicolae Moraru, D.D.Botez, Ion Nicol, condiții de familiarizare a cunoașterii mediilor universitare orientate de Mihail Jora, Tiberiu Alexandru, Emilia Comișel. Sunt îndrumări valoroase care devin bazele profesionale ale perioadei ce-i asigură fundamentarea carierei sale remarcabil de generoase, care se deschide spre perioada afirmării profesionale către creație și preocupările teoretice (compoziție, muzicologie, genuri muzicale corale, simfonice, muzică vocală). Documentarea profesională îi sprijină o perspectivă remarcabilă în direcția scrisului și studiilor în domeniul unor multiple manifestări profesionale de o apreciabilă seriozitate și diversitate în planul prezențelor absolutei preocupărilor universitare capabile a-I impune cu posibilitățile multiple care îi asigură prezența complexă în mijloacele scrisului, relațiilor social profesionale, și nu numai. Remarcăm aceste însușiri în momentele în care viața social-culturală contemporană și manifestările diverse, implicările valorice, se bazează pe multipla sa activitate culturală.

Trebuie să ținem seama că ecourile prezenței sale nu s-au estompat în vecinătatea anilor de afirmare a fiecărei solicitări profesionale, reprezentând ocazii de cunoaștere mai temeinică a rezultatelor perioadei organizatorice începute în anii '60. Oferta manifestărilor interpretative, ca dirijor de cor, înaintează astfel în implicarea lui Vasile Donose ca Director al Casei Regionale a Creației Populare din București, apoi ca redactor muzical (1959-1964), posturi profesionale ce marchează înaintarea ca director artistic și redactor șef adjunct (1966-1969) la Radiodifuziunea Română. Vasile Donose urcă sistematic treptele afirmării în calitate de redactor șef al Emisiunilor